

5. Blumer H. sociological Implications of the Thought of G.H.Mead // American Journal of Sociology. – V. 71. – 1966.
6. Kelley H.H.Thibaut J.W.The social Psychology of Groups. N.Y., 1959.
7. Mead G.Mind, Self,Society. – Chicago, 1934.

In article the structurally functional model of development of reflective dialogue is considered, its structural components are opened, four stages of new growths of reflective dialogue are shined, criteria and levels of readiness of students-psychologists are presented to use reflective dialogue in professional work.

Key words: a reflection, reflective dialogue, empathy, tolerance.

Отримано: 28.02.2011

УДК: 159.9

Н.В. Гаркавенко, І.І. Солійчук, Я.В. Чаплак

Формування готовності психолога-практика до консультативної взаємодії на основі особистісно-акмеосинергетичного підходу

У статті розкриваються особистісно-професійні якості майбутнього психолога-консультанта відповідно до ідеальної моделі діяльності працівника психологічної служби; обґрунтований особистісно-акмеосинергетичний підхід як психолого-педагогічний принцип підготовки практикуючого психолога до професійної діяльності; на основі вищезазначеного принципу описані акмеологічна модель готовності психолога та програма і методика формування компонентів цієї моделі (теоретичний, практичний та особистісний) у процесі підготовки спеціаліста психологічної служби.

Ключові слова: особистісно-професійні якості, акме-форми, особистісно-акмеосинергетичний підхід, акмеологічна модель готовності.

В статье раскрываются личностно-профессиональные качества будущего психолога-консультанта относительно идеальной модели деятельности работника психологической службы; обоснованный личностно-акмеосинергетический подход как психолого-педагогический принцип подготовки практического психолога к профессиональной деятельности; описаны личностно-акмеологическая модель готовности

психолога, программа и методика формирования компонентов модели (теоретический, практический и личностный) в процессе подготовки специалиста психологической службы.

Ключевые слова: личностно-профессиональные качества, акмеформы, личностно-акмеосинергетический подход, личностно-акмеологическая модель.

Постановка проблеми. Щоб іти в ногу з часом, майбутній професіонал цієї сфери має завжди прагнути до збагачення своїх знань, удосконалення власної професійної майстерності. Він повинен відчувати життєвий пульс сьогодення та спрямовувати свою професійну діяльність у русло постійного творчого пошуку. Багато хто відчуває позитивні відчуття один до одного й антипатія, яка отруює життя багатьох, зникає. За критерієм творчості стилю життя психолог-консультант – це людина індивідуально-творчого стилю життя, який властивий особистостям з виразними особистісними характеристиками, адекватною, іноді навіть високою самооцінкою, людям цілеспрямованим, з розвинутими і різноманітними потребами й інтересами, що здатні приймати нетривіальні рішення, добре адаптуються в новому середовищі, не втрачаючи своєї самобутності [1; 7]. Тобто вершинні особистісно-професійні якості спеціаліста консультативної взаємодії є основою готовності до особистісного стилю діяльності щодо надання сьогодні ефективної психологічної допомоги становлення нашого суспільства.

Аналіз наукових досліджень. Науковці-дослідники стверджують, що професія психолога-практика у різних сферах консультативної діяльності висуває високі вимоги до тих, хто вирішив присвятити їй своє життя (Г.Абрамова, Ю.Альошина, О.Бондаренко, Р.Джордж, Т.Крістіані, К.Роджерс, В.Рибалка, Г.Хомич та ін.). Саме тому за час навчання у вищому навчальному закладі студенти повинні не тільки здобути необхідні знання з фахових дисциплін, а й розвинути відповідні психологічні якості, сформувати позитивне ставлення до майбутньої професії, від чого в повній мірі буде залежати успішність творчої реалізації в практичній діяльності (С.Максименко, В.Панок, Н.Чепелева та ін.). Сучасні науковці-дослідники вказують, що характер професійної консультативної діяльності вимагає від практичного психолога знайомства з широким колом питань, крім теоретичної та практичної психологічної підготовки, починаючи з організації системи професійної роботи в цілому, і відповідного законодавства, елементів соціології і економіки, загальної і соціальної педагогіки, закінчуючи конкретними, прикладними знаннями (О.Бондаренко,

С.Васьківська, П.Горностаї, Л.Карамушка, С.Максименко, В.Рибалка та ін.).

Метою статті є висвітлення основних компонентів акмеологічної моделі готовності до професійної діяльності на основі концептуального підходу (особистісно-акмеосинергетичного) як основи формування особистісно-професійних якостей психолога-консультанта щодо творчої самореалізації та описати програму та методику формування готовності до професійної діяльності.

Виклад основного теоретичного матеріалу. Бачення практичним психологом стратегії досягнення вершин професіоналізму та слідування логіці просування до них полягає в проходженні відповідних етапів, кожен із яких означає взяття наступного бар'єру в досягненні професійної компетентності. Ці етапи характеризуються такими рівнями професіоналізму, як здатність успішно виконувати професійну діяльність; підготовленість до стабільної продуктивної праці; професійна майстерність в реалізації функцій та обов'язків; творче оволодіння дослідницько-інноваційним стилем професійної діяльності. К.Роджерс звертає увагу на таку рису психолога-практика, як використання у процесі діяльності прийомів і технік з різних теоретичних підходів. Це вміння виокремлюють й такі дослідники сфери консультування: Р.Браун, Дж.Браун, Д.Крістесен, Дж.Котлер та інші. Прибічники еkleктичного підходу Дж.Котлер, Р.Браун, С.Гледдінг розкривають такі якості спеціалістів даної сфери, як гнучкість консультанта у процесі діяльності. П.П.Горностаї вказує на те, спираючись на дані досліджень і власний досвід, що бажано, аби практичний психолог, незалежно від спеціалізації, мав такі якості: доброзичливість і низька агресивність; спрямованість на проблему, тобто на допомогу клієнту (мотивація психологічної допомоги в поєднанні з певною мірою альтруїзму); емпатія; гнучкість мислення; творча інтуїція [14].

С.Васьківська виділяє такі особистісні властивості, які визначають неабиякий вплив на ефективність проходження психоконсультативного процесу: вміння співпереживати та співчувати; викликати довіру щирістю та відкритістю; аутентичність (самодостатність); сила "Я"; відкритість власному досвіду (як не парадоксально звучить, потрібно вміти вчитись навіть у клієнта); толерантність до невизначеності; вміння нести особистісну відповідальність; ставити реалістичні цілі; емпатія та сміливість щодо побудови глибоких стосунків з іншими людьми; особиста зрілість консультанта. На думку автора, консультант повинен оволодіти такими професійними якостями: непересічні інтелектуальні здібності та розсудливість; оригінальність, винахідливість

і різнобічність; вічно юна і невичерпна” цікавість; здатність до самостійного навчання; інтерес до людей як особистостей, а не як до матеріалу, яким можна маніпулювати; повага до чужої особистості; розуміння власних особистісних особливостей; почуття гумору; чутливість; терплячість, відсутність зарозумілості; здатність засвоювати терапевтичні позиції, вміння підтримувати добрі й ефективні стосунки з людьми; продуктивність; навички методичної праці; здатність витримувати тиск; усвідомленість і відповідальність; готовність до співробітництва; чесність, самоконтроль, стійкість; прогресивні уявлення про етичні цінності; широкий культурний світогляд; глибокий інтерес до психології, особливо до клінічних аспектів [11, с.36–37].

Ж.Вірна вказує на те, що професійну діяльність психолога можна вважати успішною, якщо він як особистість володіє: мотивацією досягнення успіху; позитивним уявленням про образ “Я”; когнітивною позицією по відношенню до успіху (неуспіху) [25]. Ефективно працюючі психоконсультанти – це ті люди, які в процесі свого життя успішно інтегрували в собі наукові знання і навички [7].

Отже, можна виділити такі якості, що характеризують сучасного ефективного психолога-консультанта: надійність, чесність, щирість; компетентність; розкутість; дисциплінованість, зосередженість на меті; ентузіазм, терпимість до незрозумілого; толерантність; об’єктивність; готовність до нових ситуацій; ініціативність; високий рівень особистісної зрілості; терплячість, витримка, відкритість, кмітливість, винахідливість; комунікативність; творча гнучкість; здатність подавати теорію мовою практики; здатність успішно працювати з різними стилями управління; етичність; вміння виділити важливу проблему; розширення можливостей самовираження кожної особистості. Вміла, усвідомлена та цілеспрямована діяльність може бути забезпечена тільки достатньою сформованістю системи умінь регуляції та саморегуляції, які використані для координації арсеналу психічних можливостей у діяльності.

Недостатня сформованість умінь саморегуляції, на нашу думку, є однією з основних причин труднощів і на шляху професійного самовизначення, і при засвоєнні вимог даної професійної діяльності, оволодінні необхідними в ній уміннями та знаннями. Завдяки розвитку та вдосконаленню в студентів системи саморегуляції, в них формується сукупність умінь саморегуляції, на думку психологів-науковців: ставити завдання та визначати найбільш актуальні з них; аналізувати умови та виділяти найбільш значущі для досягнення поставленої мети; вибирати способи дій та

організовувати їх послідовну реалізацію; оцінювати проміжні та кінцеві результати діяльності, підбираючи для цього найбільш ефективні критерії оцінки; виправляти допущені помилки (Н.Пов'якель)[19]. Як і всі формуючі вміння, вміння саморегуляції можуть бути предметом свідомого контролю. Саме на основі усвідомленої психічної саморегуляції формуються соціально-опосередковані механізми управління індивідуально здобутим арсеналом неопосередковано-чуттєвого та опосередкованого досвіду.

Можна стверджувати, що акмеологічний, як і особистісний підходи, спрямовані на реалізацію принципу цілісності, оскільки акме людини (вищий прояв її професійного, особистісного самовираження та самоствердження), яке вивчається акмеологією, розуміється як гармонійна єдність психологічних і соціальних установок, у межах чого виявляється досяжною повнота буття в рамках індивідуального стану. А синергетичний – розглядає принципи розвитку особистості на базі її самоорганізації та є суттєвим структурним компонентом особистісного та акмеологічного підходів. Отже, стан (чи особистісний статус) акме, як основний об'єкт дослідження акмеології, є атрибутом творчої, гармонійної самоактуалізованої (згідно з А. Маслоу) особистості, що є цілісною сутністю, яка виявляє синергічне, гармонійне узгодження всіх психофізіологічних, свідомих, неусвідомлених, духовних вимірів людської особистості, що складають її творчу повноту. Базуючись на даному визначенні акме людини, можна окреслити й шляхи її формування, спрямовані на розвиток творчо-гармонійної особистості, що є, як учить психологія, цілісною істотою, оскільки креативні люди виявляють амбівалентні, парадоксальні, двоїсті, що виключають один одного, особливості. Крім цього, іншим важливим науковим напрямком є соціальна синергетика, що розглядає принципи розвитку на базі самоорганізації [23, с 154]. Становлення сучасного фахівця неможливе без урахування цих трьох тенденцій (особистісний, акмеологічний та синергетичний). Як стверджують В. Гладкова та С. Пожарський, що провідною життєстверджувальною функцією людини є прагнення до осмислювання та прогнозування майбутнього, як результату досягнення максимального соціального статусу у відповідному соціальному середовищі та визначення особистістю своєї ролі у цьому процесі, так і досягнення максимальної професійної майстерності в конкретному виді трудової діяльності [12,с. 207].

На нашу думку, особистісний як і акмеологічний підходи мають взаємодоповнюючі суттєві ознаки у вивченні становлення осо-

бистості, а саме: зрілість, успішність, вершинність, гармонійність, творчість, майстерність. Особистісний підхід розглядає дані ознаки в ході підготовки спеціаліста, в акмеологічному підході – це основа дослідження щодо вершинного, акмеологічного рівня розвитку особистості, а соціальна синергетика розглядає принципи розвитку на базі самоорганізації. Отже, особистісний та акмеологічний підходи до розвитку особистості мають тотожні суттєві ознаки, а синергетичний виступає основним структурним елементом у принципі розвитку особистості щодо її самоорганізації. Вони можуть бути об'єднані в єдиний методологічний підхід – особистісно-акмеосинергетичний. Крім цього, особистісний та акмеологічний підходи орієнтуються на принципи, відповідно до яких потрібно вивчати процеси становлення творчого потенціалу, які призводять до успіху в професійній діяльності спеціалістів (із врахуванням її культурологічних, соціологічних, генетичних та інших детермінант), що досягають у своєму розвитку оптимальної стадії творчої майстерності і визначеного суспільного визнання, яких неможливо досягнути без основного принципу соціальної синергетики – принцип розвитку на основі самоорганізації. Важлива психологічна особливість успіху полягає в тому, що він, з одного боку, завжди очевидний і конкретний, а з другого – є результатом довготривалого, суперечливого розвитку суб'єкта діяльності.

В особистісному, акмеологічному та синергетичному підходах акцентується на здібності особистості ставити собі завдання, реалізовувати їх, розв'язувати життєві та професійні проблеми з установкою на отримання високих результатів. При цьому акмеологічні технології мають ціннісно-цільовий, тобто гуманітарний характер і відповідають принципу оптимізації особистісних і професійних ресурсів. Отже, їх можна об'єднати у спеціальний особистісно-акмеосинергетичний підхід.

Особистісно-акмеосинергетичний підхід у нашому дослідженні має здійснюватися через сукупність принципів: вершинної орієнтації, системно-функціональний, рефлексивно-акмеологічний, комплексності у розумінні вивчення і формування готовності до консультативної роботи, особистісної зрілості майбутніх фахівців сфери консультування та самоорганізації на високому акмеологічному рівні (табл. 1).

Реалізація вказаних принципів в єдиному особистісно-акмеосинергетичному підході передбачає створення цілісної концептуальної моделі, в якій вони взаємопов'язані та взаємозалежні.

Принципи особистісно-акмеосинергетичного підходу

№	Назва	Характеристика
1	Принцип вершинної орієнтації у формуванні готовності майбутнього спеціаліста до професійної діяльності	Передбачає оптимальну “вершинність”, тобто найсприятливіший, кращий за певними категоріями в конкретній ситуації. Під критерієм оптимальності слід розуміти порівняння варіантів можливих рішень і вибір найкращого з них. Критерій “вершинності” полягає у спрямованості на формування високого рівня особистісно-професійного, теоретичного та практичного компонентів готовності майбутнього спеціаліста до професійної діяльності
2	Системно-функціональний принцип	Базується на вивченні процесів становлення творчого потенціалу людини, які призводять до успіху в професійній діяльності
3	Рефлексивно-акмеологічний принцип	Для професіонала в сфері практичної психології, з метою досягнення успіху творчої діяльності та її акме-форм важливо не тільки засвоєння всіх видів рефлексії, але й розвиток їх оптимальної взаємодії
4	Принцип комплексності	Цей принцип передбачає підпорядкування особистісно-професійного, теоретичного та практичного компонентів готовності психолога-консультанта єдиній меті – формуванню цілісної особистості практичного психолога, що забезпечує успішність консультативної роботи
5	Принцип особистісної зрілості майбутніх фахівців	Критерій “особистісна зрілість” полягає у належній мотивації досягнень, ставленні до свого “Я”, почуття громадянського обов’язку, наявності життєвих установок, здатності до психологічної близькості з іншою людиною
6	Принцип самоорганізації особистості на високому акмеологічному рівні	Цей принцип впливає із такого наукового напрямку як соціальна синергетика, що розглядає принципи розвитку на базі самоорганізації. Він є одним із основних та взаємодоповнюючих критеріїв вищезазначених принципів

Ідеї цілісності, єдності особистісного та професійного розвитку людини є основою розробленої концепції, де фактором розвитку є внутрішнє середовище особистості, її активність, потреба в творчій самореалізації. Об’єктом професійного розвитку й формою реалізації творчого потенціалу майбутнього психолога-практика в професійній праці є інтегральні характеристики його особистості: спрямованість, компетентність, емоційна та поведінкова гнучкість. Виділені інтегральні характеристики особистості професіонала є психологічною основою, яка необхідна в особистісно-творчому стилі діяльності. Кожна інтегральна характеристика представляє собою

визначене поєднання або комбінацію значимих особистісних якостей, суттєвих для успішної діяльності в межах професії психолога-практика у різних видах надання психологічної допомоги. Фундаментальною умовою розвитку інтегральних характеристик особистості професіонала-психолога є усвідомлення ним необхідності змін, перетворення свого внутрішнього світу та пошук нових можливостей самоіснування в праці, тобто підвищення рівня професійної самосвідомості, що ефективно сприяє творчій самореалізації спеціаліста.

Отже, особистісно-акмеосинергетичний підхід забезпечує реалізацію багаторівневого процесу результативної психологічної допомоги особистості на основі втілення оптимальних (вершинних) рівнів особистісного потенціалу та особистісної зрілості психолога у суб'єкт-суб'єктній взаємодії з особистістю. У контексті розкриття цієї проблематики була проаналізована література з питань професійної підготовки шкільних психологів до консультативної діяльності із особистістю, що дозволило виділити три основних компоненти готовності фахівця (особистісний, теоретичний і практичний).

На основі нашого дослідження, можна констатувати те, що такі компоненти, як особистісний, теоретичний і практичний тісно взаємодіють між собою в становленні спеціаліста та є основою концептуальної моделі особистісно-професійної готовності до консультативної роботи.

Тобто концептуальна модель особистісно-професійної готовності психолога-практика має будуватися на основі трьох взаємопов'язаних між собою компонентах (особистісного, теоретичного і практичного) високого рівня розвитку. Особистісний компонент готовності психолога-практика до консультативної роботи включає в себе: адекватні соціально-психологічні настанови особистості в мотиваційній сфері щодо досягнення успіху, високий рівень розвитку професійного "Я" та особистісної зрілості (мотивації досягнення успіху, ставлення до свого "Я", почуття громадянського обов'язку, здатності до психологічної близькості з іншою людиною), адекватний рівень суб'єктивного контролю, самооцінки і самоповаги, високий рівень комунікативних й організаторських схильностей та розумових здібностей, емоційної стійкості та впевненості у собі, розвинуту емпатію, самостійність (незалежність суджень). Високий рівень сформованості теоретичного компонента готовності – це досконале володіння сукупністю психологічних та спеціальних знань щодо консультативної роботи (основні теоретичні підходи і технології консультування, принцип гуманізації у

загальноосвітній та професійній підготовці, закономірності й способи досягнення вершин професіоналізму і творчості, знання екзистенційних та особистісних проблем особистості, стратегій діяльності психологічної служби в різних видах надання психологічної допомоги). Сформованість практичного компонента готовності полягає у високому рівні прояву професійних умінь і навичок, тобто дій, які забезпечують успіх консультативної роботи (навички консультативної бесіди з клієнтом, психодіагностики проблемної особистості, уміння ефективної консультативної взаємодії з особистістю; володіння сучасними технологіями консультування; навички організації та проведення різних видів психологічного тренінгу як важливого етапу постконсультативного супроводу).

Співставлення реально сформованих якостей психолога із показниками ідеальної моделі дозволяє визначити рівень його професійної компетенції та виробити стратегію просування до вершин професіоналізму щодо оптимальної практичної діяльності. Стрижневим компонентом готовності майбутнього психолога щодо консультативної взаємодії є особистісний. Тому проблема забезпечення особистісного компонента готовності майбутніх психологів у процесі навчальної діяльності є важливою складовою професійної підготовки фахівців.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, дана модель включає в себе високий, особистісно-професійний рівень розвитку особистісного, теоретичного та практичного компонентів. На основі показників компонентів запропонованої моделі готовності майбутніх психологів до консультативної роботи можна дослідити акмеологічну модель спеціаліста.

Розроблена акмеологічна модель формування готовності майбутнього практичного психолога до консультативної роботи в системі вищої освіти полягає в тому, що психолог відповідає своєму соціальному призначенню, якщо відповідає вимогам професії, гармонійно розвиває свої інтелектуальні, емоційно-вольові здібності, формується як цілісний феномен – індивід, особистість, суб'єкт праці та творча індивідуальність. Концепція особистісно-акмеосинергетичного підходу дає цілісне уявлення про готовність психолога в системі вищої школи. В її межах сконструйована концептуальна модель акмеологічної готовності психолога, яка відображає систему його вузівської підготовки та самовдосконалення. Модель включає особистісний, теоретичний та практичний компоненти. Це дозволяє реалізувати принципи особистісно-акмеосинергетичного підходу. Отже, представлена акмеоло-

гічна модель слугує якісним фундаментом для побудови програми та методики формування готовності до консультативної роботи в процесі вузівської підготовки, оскільки основою особистісно-акмеосинергетичного підходу являється теоретико-методологічне положення про суб'єктну позицію спеціаліста на всіх етапах професіоналізації.

Список використаних джерел

1. Акмеология: методология, методы и технологии: материалы научной сессии, посвященной 75-летию члена-корреспондента РАО, Президента МААН Н.В. Кузьминой / [под общей редакцией вице-президента МААН, заслуженного деятеля науки РФ, доктора психологических наук, профессора. А.А. Деркача]. – М.: РАГС, 1998. – 230 с.
2. Алешина Ю.Е. Спецпрактикум по социальной психологии: опрос, семейное и индивидуальное консультирование / Ю.Е.Алешина. – М.:Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 89 с.
3. Аминов Н.А. Социально-психологические предпосылки специальных способностей школьных психологов / Н.А.Аминов, М.В.Молоканов // Вопросы психологии. – 1992. – №1-2. – С. 74–83.
4. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды / Б.Г.Ананьев. – М.: Педагогика, 1980. – Т. 1. – 230 с.
5. Балл Г.О. Види наукової діяльності і предмет практичної психології / Г.О.Балл. – К.: Ніка-центр, 1997. – С. 28–32. – (Практична психологія: теорія, методи, технології.)
6. Богоявленская Д.Б. Пути к творчеству / Д.Б.Богоявленская. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
7. Бондаренко А.Ф. Личностное и профессиональное самоопределение отечественного психолога-практика // Московский психотерапевтический журнал / А.Ф.Бондаренко. – М., 1993. – № 1. – С. 63–76.
8. Бондаренко А.Ф. Социальная психотерапия личности / А.Ф.Бондаренко. – К.: КГПИИЯ, 1991. – 189 с.
9. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / О.Ф.Бондаренко. – Харків: Фоліо, 1996. – 237 с.
10. Боришевський М.Й. Психологічні механізми розвитку особистості // Педагогіка і психологія / М.Й.Боришевський. – 1996. – № 3. – С. 26–32.
11. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / С.В.Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.

12. Гладкова В. Н. Акмеология развития / В.Н.Гладкова, С.Д.Пожарский. – СПб., 2006. – С. 207.
13. Глэддинг С. Психологическое консультирование / С.Глэддинг. – [4-е изд.]. – СПб: Питер, 2002. – 736 с.
14. Горностай П.П. Теория и практика психологического консультирования: проблемный подход / П.П. Горностай, С.В. Васюковская. – К.: Наукова думка, 1995. – 128 с.
15. Кабиш-Рибалка А.В. Стратегії пошуку сенсу життя старшокласниками з різними властивостями особистості // Стратегії творчої діяльності: школа В.О. Моляко. [За загальною редакцією В.О. Моляко] / А. В. Кабиш-Рибалка, В. В. Рибалка – К.: “Освіта України”, 2008. – 702 с. – С.666-693.
16. Коттлер Дж. Психотерапевтическое консультирование / Дж.Коттлер, Р.Браун. – СПб, 2001. – 464 с.
17. Кулаков С.А. Практикум по супервизии в консультировании и психотерапии / С.А.Кулаков. – СПб.: Речь, 2002. – 236 с.
18. Панок В.Г. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. посібник / В.Г.Панок, Я.В.Чаплак, Д.Д.Романовська; за наук. редакцією В.Г.Панка. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. – 232 с.
19. Пов’якель Н.І. Творчі складові професійної компетентності мислення практичного психолога: особливості прояву та генезис / Психологія у ХХІ столітті: перспективи розвитку. Матеріали VI Костюківських читань / Н.І.Пов’якель. – К., 2003. – Т.3. – С. 52–56.
20. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навчально-методичний посібник / В.В.Рибалка. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
21. Рибалка В.В. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія/ В.В.Рибалка; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Видавництво “Віпол”, 2000. – 626 с.
22. Роджерс К. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы / К.Роджерс. – М.: ЭКСМО-ПРЕС, 1999. – 421 с.
23. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: Становление человека / К.Роджерс. – Москва, 1994. – 480 с.
24. Служинська Леся. Теоретичні аспекти акмеології та синергетики у підготовці майбутнього фахівця /Леся Служинська // Вип. 254. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2010. – С. 154-161.

25. Чаплак Я.В. Концептуальна модель готовності майбутніх психологів-практиків до консультативної роботи зі старшокласниками / Я.В. Чаплак // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка і психологія. – Чернівці: Рута, 2010. – Вип.498-499. – С.190-195.

The article delves into the problem of psychologist's personal and professional features formation according to the ideal model of the psychologist professional activity; personal and acmeological approach as a psychological and pedagogical principle is discussed; based on this principle, personal and acmeological model of psychologist preparedness and the programme and methods of the programme components formation (theoretical, practical and personal) are discussed in the process specialist of psychological service training.

Keywords: personal and professional features, acme forms, personal and acmeological approach, personal and acmeological model of psychologist preparedness.

Отримано: 14.02.2011

УДК: 37.015

Н.В. Гаркавенко, Я.В. Чаплак

Зміст і механізми соціалізації підлітків в умовах родинної депривації

У статті розкриваються зміст і механізми соціалізації підлітків в умовах родинної депривації. Доведено, що родинна депривація негативно впливає на розвиток ідентифікації та самоусвідомлення, створюючи певні труднощі у здійсненні цілісної особистості. На основі особливостей описаних інтерпретацій, можна зробити висновок, що в умовах родинної депривації часто відбуваються порушення механізмів соціалізації, зумовлюючи їх специфіку, яка визначатиметься особливостями соціально-психологічних впливів соціальної ситуації розвитку, в якій перебуває підліток.

Ключові слова: механізми соціалізації підлітків, родинна депривація, ідентифікація, самоусвідомлення, соціально-психологічні впливи, соціальна ситуація розвитку.

Статья описывает контент и механизмы социализации подростков в условиях семейной депривации. Доказанный, что семейная депривация